

Sprawozdanie

komisji administracyjnej o wniosku Wydziału krajowego tyczącym się uznania zakładu dla chorych w szpitalu powszechnym w Krakowie za zakład krajowy.

Wysoki Sejmie !

Uchwałą Sejmu z d. 24. września b. r. przydzielonym został komisji administracyjnej wniosek Wydziału krajowego o uznanie za krajowy krakowskiego zakładu dla chorych w szpitalu powszechnym. Pod nazwą Zakładu dla chorych rozumie się Zakład sporadycznych chorych u św. Łazarza i oddział syfilitycznych u św. Ducha pomieszczony.

Sprawozdanie Wydziału krajowego poprzedzające ten wniosek oznajmia, że oddanie gminie miasta Krakowa szpitali św. Łazarza i św. Ducha nie mogło przyjść do skutku. Trzeba zatem albo te zakłady szpitalne, które nie są krajowemi, a nie mogą stać się gminnemi, zostawić jak dotąd w stanie tymczasowości, w zarządzie tylko Wydziału krajowego, albo też zakłady te uznać za krajowe tak jak zakłady obłąkanych u św. Ducha i położnic u św. Łazarza z niemi od dawna połączone, które już z mocy ustaw znaczenie to posiadają. Zakład podrzutków pozostać musi w każdym razie przy odrębnym swym charakterze na mocy ustawy Sejmowej z d. 10. maja 1873.

Powody przez Wydział krajowy przywiezione przemawiają mocno za tem, aby wspomniane zakłady za krajowe uznaniami zostały, ale najmocniej przemawia ta okoliczność, iż szpitale takie jak krakowskie, i w interesie społeczności i w interesie nauki powinny otrzymać tę pieczęć i upewnienie dalszej ich przyszłości, jaka zakładom krajowym się należały. Wys. Rząd także oddając r. 1866 szpitale w zarząd gmin, tylko zakłady dla chorych we Lwowie i w Krakowie od tej ogólnej reguły wyłączył. W roku przeszłym Wys. Sejm uchwałą z d. 10. stycznia uznał lwowski zakład dla chorych za zakład krajowy; obecnie przychodzi kolej na zakład dla chorych w Krakowie, to jest na te dwa oddziały onego, które dotąd nie są krajowemi.

Miały zakłady te zawsze charakter szpitali powszechnych, uposażonemi były w znacznej części z funduszków publicznych, a stosunki ich urzędzała władza krajowa: mianowicie — gdy w r. 1780 komisya edukacyjna założyła szpital akademicki z funduszków edukacyjnych, i ten zaraz tegoż roku ze szpitalem Sióstr Miłosierdzia dawniejszej fundacyi połączonym został; — gdy r. 1788 Prymas Poniatowski działając jako prezes komisji edukacyjnej dołączył do tego jeszcze dawny zakład położnic i podrzutków i dobrami uposażył, a oprócz tego ze zwiniętych szpitali św. Sebastiana i św. Rocha utworzył szpi-

tal św. Ducha; — gdy w r. 1818 Rząd Rzeczypospolitej krakowskiej utrzymując wszystkie dawne fundacye nadał zakładom szpitalnym objętym ogólną nazwą św. Łazarza statut, — i gdy wreszcie r. 1839 nowy statut sankcyonowany przez trzy dwory opiekujące się Rzeczpospolitą krakowską uznał szpital św. Łazarza za główny i ogólny szpital krajowy, a szpital św. Ducha za onego uzupełnienie.

W ostatnich czasach szpitale te czyli oddziały nie posiadające jeszcze nazwy krajowych, zupełnie jednak utrzymywane i zarządzane były zarówno z innymi zakładami krajowymi, które za takie przez Rząd c. k. austriacki uznane zostały.

Fundusze, które od r. 1798 przez Rząd austriacki następnie przez Rząd księstwa Warszawskiego i Rzeczypospolitej krakowskiej z początku na same podrzutki, od roku zaś 1818 na chorych i na podrzutki udzielaniemi były, płynęły ze skarbu publicznego, gdy zwłaszcza nie było ścisłego rozgraniczenia między funduszem Państwa a funduszem krajowym, ani też mogło ono zachodzić pod rządem Rzeczypospolitej krakowskiej.

Po przyłączeniu Krakowa do Austrii, Rząd c. k. austriacki wypełniał także obowiązki poprzedniego rządu względem szpitali krakowskich płacąc corocznie na uzupełnienie ich własnych dochodów kwoty, które w niektórych latach były znaczne, gdy szpital św. Ducha, a mianowicie kosztowny w nim zakład syfiliteczny, który właściwie jest częścią szpitala św. Łazarza, posiada zbyt małe fundusze własne, aby niemi i przy zwrocie tax szpitalnych mógł się utrzymać. Dotację też znaczną pobiera od r. 1866 szpital św. Ducha z funduszu krajowego, która w r. 1873 zhr. 11,571 wynosiła, a na rok 1875 w cyfrze 20,000 jest preliminowana.

Taki historyczny pogląd na powstanie, przetwarzania się i utrzymanie szpitala św. Łazarza, zgodny z wywodem przez Wydział krajowy skreślonym, popiera bez wątplenia wniosek, aby szpital ten czyli jego oddziały składowe, które jeszcze nie są krajowymi, uznać za takowe w dzisiejszem znaczeniu tej nazwy. Komisya zgadza się na wniosek Wydziału krajowego w tym względzie, tem bardziej, że z samego szpitali tych za krajowe uznania nie przybędzie żaden nowy i większy ciężar dla funduszu krajowego. Zupełnie bowiem tak samo one są zarządzane i utrzymywane, oraz wydatki ich uzupełniane bywają z funduszu krajowego jak przy innych częściach tychże szpitali już za krajowe uznanych, i urzędnicy tych szpitali są traktowani na równi z urzędnikami krajowymi, pobierając płace według etatu przez Sejm uchwalonego z prawem do emerytury. W razie gdyby uznanie nie nastąpiło, przydłuży się tylko tymczasowość niekorzystna dla tego rodzaju zakładów; przez uznanie zaś stosunek dziś de facto istniejący w stały i jasny zamienionym zostanie.

Z innej zaś strony, spełni się przez to uznanie cel który komisya na wstępie za główny uznała, to jest, iż można będzie lepiej i dokładniej urządzać i ustalić łączność wszystkich oddziałów w tych samych miejscowościach i pod jednym zarządem zostających, a oprócz tego tem śmielej nadawać im będzie można ten stopień wzorowego urządzenia, jakie zakładowi krajowemu się należy, mianowicie w mieście, w którym fakultet medyczny się znajduje.

Oświadczając się za uznaniem jako zakład krajowy szpitalu chorych św. Łazarza i oddziału św. Ducha, komisya zwróciła także uwagę swoją na stan majątku własnego tych zakładów, który już w poprzedzającej sesji sejmowej był przedmiotem rozbioru w tejsze komisji. Co do majątku własnego rzeczonych szpitali krakowskich mimo wykazów w roku przeszłym W. Sejmowi przedłożonych, stan funduszków do majątku tego należących nie jest dotąd w zupełnie jasnym przedstawiony świetle, i przechodzi wszelką możność komisji o funduszach tych dokładniejsze uczynić sobie wyobrażenie.

Komisya sądzi, że po uznaniu wszystkich oddziałów szpitali św. Łazarza i św. Ducha (z wyjątkiem podrzutek) za krajowe, tem bardziej zachodzić będzie obowiązek dokładnego urządzenia stanu majątkowego wszystkich fundacyj stanowiących pomienione szpitale.

Wielki już jest czas aby sprawa ta uporządkowaną była. Jeżeli rozdział majątku skazywał się potrzebnym w obec zamiaru odstąpienia szpitala św. Łazarza gminie miasta Krakowa, również potrzeba jest ważna rozdziału majątkowego obecnie, nie tylko ze względu na odłączony zupełnie oddział podrzutek, ale i ze względu na wszystkie poszczególne fundacye. Fundacye te o ile tylko można powinny być używane każda według właściwego swego przeznaczenia. Zastrzegł to także i statut szpitalu św. Łazarza z r. 1839, który szpital ten uznał za krajowy a który dziś jeszcze jest obowiązującym.

Komisya zatem widzi potrzebę łącznie z wnioskiem do uchwały przez Wydział krajowy przedłożonym postawić ze swej strony wniosek aby Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu polecił jak najspieszniejsze sporządzenie dokładnego wykazu stanu fundacyi z których składają się majątki szpitali krakowskich, stosując się przy rozrachowaniu między oddziały, gdzie tego zajdzie potrzeba, do zasad w uchwale W. Sejmu z 31. grudnia 1873 wyrażonych, które jako słuszne przy projektowanym układzie z gminą m. Krakowa tu także zastosowane być powinny.

Również sądzi komisya że po uzauaniu oddziałów za krajowe i rozdzieleniu fundacyi nastąpić powinno załatwienie żądania Reprezentacyi miasta Krakowa, o którym Wydział krajowy jako do niego zwróconem wspomina w swoim sprawozdaniu, a które osobno do W. Sejmu zwrócone dopiero w d. 6. b. m. weszło.

Ponieważ według brzmienia petycyi Reprezentacyi miasta Krakowa żądanie jej odnosi się do fundacyj pierwotnych, ponieważ tytuły prawne tych fundacyj, w każdym razie muszą utrzymywane być w swej mocy, czy szpitale będą krajowymi czy też pozostaną w stanie nieoznaczonym jak są dzisiaj, a z tego tytułu rozsądzenia w ostatnim razie nie do W. Sejmu lecz do władzy fundacyjnej lub do sądów należeć będzie, przeto komisya sądzi że sprawę tę zostawić należy późniejszemu uporządkowaniu przez Wydział krajowy przy dokładnem zbadaniu stanu fundacyi i rozrachowaniu ich majątku.

Na podstawie powyższego zapatrywania się komisya administracyjna wnosi:

1. Zakład chorych w krakowskim szpitalu św. Łazarza nazywany dotąd zakładem dla sporadycznie chorych, tudzież oddział syfilitycznych w krakowskim szpitalu św. Ducha uznane zostają za zakład krajowy.
2. Poleca się Wydziałowi krajowemu aby jak najspieszniej sporządził wykaz dokładny majątku i fundacyi wszystkich oddziałów składających szpitale św. Łazarza i św. Ducha, tak w celu odłączenia majątku zakładu podrzutek, jako też i w celu ścisłego dopełnienia przeznaczenia każdej z fundacyi, oraz aby przeprowadził gdzie potrzeba rozrachowanie między oddziałami według zasad wskazanych w uchwale Sejmowej z d. 31. grudnia 1873.
3. Petycyja Reprezentacyi miasta Krakowa Nr. 347 przekazuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia według słuszności.

Kraiński
przewodniczący.

Paszkowski
sprawozdawca.

